

DIŞ TİCARET POLİTİKASININ AMAÇLARI

DIŞ TİCARET POLİTİKASININ AMAÇ VE ARAÇLARI

2

DIŞ TİCARET POLİTİKALARI

Dış politika bir Őlkenin dış dũnya ile siyasi, ekonomik ve kũltũrel iliŐkileri baŐta olmak ũzere her çeşit iliŐkilerinin yŕnetimidir. Bu çerçevede, dış ekonomik ilişkiler Batı dũnyasında dış politikanın en ŕnemli unsurlarından birisini teŐkil etmiŐtir.

Őlkelerin dış ekonomik iliŐkilerine ya da daha dar anlamda dış ticaretlerine ũlke çıkarları doğrultusunda dũzenlemeler getirmelerine **dış ticaret politikaları** denilmektedir.

Dış ticaret politikası, hũkũmetlerin doğrudan doğruya ũlkenin dış ticaret akımlarını sınırlandırmak, ŕzendirmek veya bu işlemlerin yapılıŐ Őekillerini dũzenlemek için almıŐ oldukları ŕnlemlerin oluŐturduđu sistematik bũtũndũr.

DIŞ TİCARET POLİTİKASININ AMAÇ VE ARAÇLARI

Gelişmiş ülkeler, ithalatın ülke sanayi üzerinde yaratmış olduğu olumsuz etkileri, azaltmak için dış ticaret politikalarına başvururken, **azgelişmiş ülkeler** ekonomik kalkınmalarını gerçekleştirmek ve gelişmiş ülkelerle aralarındaki gelişmişlik farklarını azaltmak için dış ticaret politika araçlarına başvurumaktadırlar. **Gelişmekte olan ülkelerde** dış ticaret politikası ekonomik kalkınmanın gerçekleştirilmesini sağlayan bir araç olarak kullanılmaktadır.

Dış ticaret politikası, ödemeler bilançosunun (balance of payments) cari işlemler hesabında ihracat ve ihracat kalemleri üzerindeki tüm hükümet faaliyetlerini kapsayan bir çeşit **dış ekonomi politikasıdır**.

Ödemeler dengesi, döviz kurları, faiz oranları, ihracat, ithalat, sermaye girişı, sermaye çıkışı, gümrük vergileri, kotalar, ithalat yasakları bir ülke ekonomisi için çok karmaşık ilişkiler yumağıdır.

DIŞ TİCARET POLİTİKASININ AMAÇ VE ARAÇLARI

4

DIŞ TİCARET POLİTİKASININ AMAÇLARI

1. Ödemeler bilançosu açıklarının giderilmesi,
2. Ulusal sanayileri dış rekabete karşı koruma,
3. Ekonomik kalkınmanın sağlanması,
4. Piyasa aksaklıklarının giderilmesi,
5. Kendi kendine yeterlilik (otarşı),
6. İç ekonomik istikrarın sağlanması,
7. Ekonominin liberalleşmesi,
8. Kalkınmanın finansmanı,
9. Dış piyasada monopol gücünden yararlanma,
10. Diğer amaçlar

DIŞ TİCARET POLİTİKASININ AMAÇ VE ARAÇLARI

5

DIŞ TİCARET POLİTİKASININ AMAÇLARI

1. **Ödemeler bilançosu açıklarının giderilmesi:** Ödemeler bilançosu açıkları, ulusal ekonomi üzerinde önemli bazı olumsuzluklar doğurur. Dış açık veren ülkeler, bu konuda büyük bir baskı altındadırlar. Bu ülkelerde dış ticaret politikasının amacı , döviz kazandırıcı işlemlerin özendirilmesi veya ithalat ve öteki döviz gideri doğuran işlemlerin kısıtlanması ile dış açıkların giderilmesine yöneliktir. Ödemeler bilançosu açıklarının ortadan kaldırılması için izlenebilecek en iyi politika, açıkların ortaya çıkmasını önleyen, ekonomideki yapısal bozuklukları tedavi edici politikalar uygulamaya koymaktır.
 - ▣ İhracatçıların eğitilmesi,
 - ▣ İhracatçılara düşük faizli kredi verilmesi,
 - ▣ Ucuz girdi sağlanması,
 - ▣ İhracatla ilgili formalitelerin azaltılması önem arz etmektedir.

DIŞ TİCARET POLİTİKASININ AMAÇ VE ARAÇLARI

6

DIŞ TİCARET POLİTİKASININ AMAÇLARI

- Ulusal sanayileri dış rekabete karşı koruma:** Özellikle az gelişmiş ũlkelerde, uzun dđnemde ihracat potansiyeli taŐıyan, ama henũz yeni geliŐen ve dolayısıyla yũksek maliyetle çalıŐan ulusal sanayileri dış piyasanın yıkıcı rekabetine karşı korumak için hũkũmetler ithalatı sınırlandırmak yoluna gidebilir. Bunun için ithalat vergileri, kotalar, çoklu kur uygulamaları, ve hatta ithalat yasakları gibi politikalar uygulayarak yerli sanayiye belirli bir olgunluk aŐamasına ulaŐıncaya kadar korumaya ihtiyaç duyarlar.
- Ekonomik kalkınmanın sağlanması:** Gelişmekte olan ũlkeler aısından dış ticaret politikası ekonomik kalkınmanın en ۆnemli aracı haline gelmektedir. Ekonomik kalkınmanın gerçekleŐtirilmesinde biri **ithal ikameci** diğeri **ihracata dayalı dıŐa açık** sanayileŐme stratejisi olmak ũzere iki strateji kullanılmaktadır.

DIŞ TİCARET POLİTİKASININ AMAÇ VE ARAÇLARI

7

DIŞ TİCARET POLİTİKASININ AMAÇLARI

İthal ikamesi gibi ie dönük bir sanayileŐme stratejisi izleyen lkelerde, dış ticaret politikasının temel amacı yerli endüstrilerin korunması iken, dıŐa açık politika uygulayanlarda amaç, ihracatın özendirilmesidir. İthal ikameci sanayileŐme stratejisi izleyen lkeler, bu amaçla ithalata tarife ve miktar kısıtlamaları koymakta, sınırlı olan döviz rezervlerini ara ve yatırım malları ithalatında kullanarak , lüks tüketim malları ithalatının kısıtlanması, gelişmekte olan lkelerde dış ticaret politikasının önemli fonksiyonları arasında yer almaktadır.

İhracata dayalı dıŐa dönük sanayileŐme stratejisi uygulayan lkeler, ihracatı özendirerek ekonomik kalkınmanın finansmanını bu Őekilde sağlamayı amaçlamaktadırlar.

Ekonomik geliŐme için gerekli sermaye birikiminin sağlanması dış ticaret politikaları belirleyici olmaktadır.

DIŞ TİCARET POLİTİKASININ AMAÇ VE ARAÇLARI

DIŞ TİCARET POLİTİKASININ AMAÇLARI

4. **Piyasa aksaklıklarının giderilmesi:** İ ekonomide tekelci kuruluŐların yaygınlaŐması, üretimde kaynak etkinliğini bozar ve tüketicileri kalitesiz mallara yüksek fiyatlar ödeme zorunluluğu ile karşı karşıya bırakır. Bu durumda hükümet, gümrük tarifleri veya öteki kısıtlamaları azaltarak iç piyasada rekabeti geliştirme yoluna gidebilir. Böylelikle, monopoller kırılır, piyasa aksaklıkları ortadan kalkar ve dolayısı ile kaynak dağılımında etkinlik artar. Dış ticaret bağlamında piyasalarda birbiriyle sürekli rekabet halinde bulunan firmalar yenilikler sayesinde teknolojik ilerlemeye katkıda bulunmaktadır. Yenilikler de piyasanın yapısını etkileyerek rekabeti özendirir.

DIŞ TİCARET POLİTİKASININ AMAÇ VE ARAÇLARI

DIŞ TİCARET POLİTİKASININ AMAÇLARI

5. **Kendi kendine yeterlilik (otarŐi):** Bir kısım Ölkeler geėmiŐ dōnemlerde ekonomik ve siyasal rejimlerinin bir gereği olarak **otarŐi** adı verilen politikaları uygulamaya ağırlık vermiŐlerdir. **OtarŐi**, ekonomik bakımdan kendi kendine yeterli olmak demektir. Dolayısı ile bu politikayı izleyen Őlkelerin amacı dış dũnya ile ekonomik bağların en dũŐũk dũzeye indirilmesidir.
6. **İç ekonomik istikrarın sağlanması:** İç ekonomik istikrarın bozulması, iŐsizlik veya enflasyon Őeklinde olur. Bũtũn dũnya ekonomilerinde daralma ve geniŐleme biğiminde dōnemsel dalgalanmalar ortaya ııkılmaktadır. Ekonominin genelinde yaŐanan istikrarsızlığın sũrdũrũlebilir bũyũme ve fiyat istikrarı gibi makro ekonomik hedefler ağısından tehdit yaratması iç ekonomik istikrara verilen Őnemi daha da artırmaktadır.

DIŞ TİCARET POLİTİKASININ AMAÇ VE ARAÇLARI

10

DIŞ TİCARET POLİTİKASININ AMAÇLARI

İŐsizlik sorununa dış ticaret politikaları aracılığı ile çözüm getirilmeye çalıŐıldığında, gümrük tarifeleri ve kotalarla üretim ithal mallardan yurtiçi mallara doğru kaydırılarak istihdam düzeyi yükseltmek istenmektedir.

Hangi nedenle olursa olsun ülkede enflasyon söz konusu olduğunda, hükümetler dış ticaret politikalarına başvurarak, fiyatı yükselen malların ithalatını kolaylaştırarak enflasyonu önlemeye çalıŐmaktadırlar.

Uygulanan etkin dış ticaret politikaları sayesinde ekonomik istikrarsızlığı gidermek ve krizleri önlemek mümkündür.

DIŞ TİCARET POLİTİKASININ AMAÇ VE ARAÇLARI

DIŞ TİCARET POLİTİKASININ AMAÇLARI

- 7. Ekonominin liberalleşmesi:** Günümüzde çoğu ölkelerde ekonomik politikanın genel amacı serbest piyasa ekonomisini bütün kurum ve kuralları ile uygulamaktır. Bu ölkeler, liberal bir dış ticaret politikası uygulayarak ulusal ekonominin dünya ekonomisi ile bütünleşmesini sağlamaya çalışırlar. Böylece ölkeler tamamen serbest dış ticarete ve karşılaştırmalı üstünlükler kuramına göre uzmanlaşp uluslararası işbölümünden en fazla yararı sağlamayı amaçlamaktadırlar. Dış ticarete liberalleşme, dış ticaret işlemlerinin uluslararası ticari teamöl ve kurallara göre yürütölmesi demektir. Uluslararası ticaretin gelişmesi ve sermaye akımlarının serbestleşmesi ile birlikte bankaların uluslararası faaliyetleri de artmakta ve bankalar tarafından yerine getirilen parasal işlemler giderek çeşitlilik kazanmaktadır.

DIŞ TİCARET POLİTİKASININ AMAÇ VE ARAÇLARI

DIŞ TİCARET POLİTİKASININ AMAÇLARI

8. **Kalkınmanın finansmanı:** Kalkınma için gerekli fonlar, geleneksel ihraç malları üzerine konan ihraç vergilerinden elde edilmektedir. İthal ve ihraç malları üzerine konulan vergiler önemli gelir kaynağı olmaktadır. İthal mallar üzerine konulan yüksek vergiler, yerli sanayinin korunmasına yardımcı olduğu gibi, dış ticaret hadlerinin ülke yararına çevrilmesinde de etkili olmaktadır.
9. **Dış piyasada monopol gücünden yararlanma:** Bazen dış ticaret politikasının amacı, ihraç edilen mallarla ilgili olarak uluslararası piyasalarda monopolcü duruma geçmek düşüncesi olabilir. Bunun için ülke, tek üretici olduğu ürünlerin dışarıya satışına sınırlandırmalar koyar veya benzer malı üreten az sayıdaki öteki ülkelerle anlaşarak birlikte kartel yoluna gidebilir. Böylece uygulanacak aşırı yüksek fiyatlarla ticaret hadleri lehte değiştirilmeye çalışılır.

DIŞ TİCARET POLİTİKASININ AMAÇ VE ARAÇLARI

DIŞ TİCARET POLİTİKASININ AMAÇLARI

- Diđer amaçlar :** DıŐ ticaret politikası, izlenen dıŐ politika ile yakından ilgilidir. Bu amaçla, dost űlkelerle gűmrűk indirimleri űeklinde ticari űdűnler verilirken diđerleri bu olanaklardan yararlandırılmazlar. Askeri bakımdan kritik kabul edilen bazı mamul, yarı mamul, hammadde veya teknolojilerin dűŐman űlkelere satıŐı yasaklanır veya askeri açıdan kritik űnem taŐıyan bazı endűstriler yođun koruma űnlemleri altına alınarak geliŐtirilmeye çalıŐılır. Bunun yanı sıra **sosyal ve siyasal nedenlerle** , hűkűmetler bazen bir űretici grubunu kayırmak istediklerinde o sektűrle ilgili malların ithalinden alınan vergileri yűkseltirler. Tersine, eđer gelir dađılımının bir sınıf aleyhine deđiŐmesi arzu ediliyorsa o endűstriler korunmaktan vazgeçilebilir.